DARK SIDE OF THE FORCE *

Sympathy for the devil **

Јед-на ко-мич-на апо-ка-лип-са

„Looks suspicious, but veeeeeery deliciosus.” ***

ре-чи Хо-ме-ра Симп-со-на,

док пре-ми-шља да ли да за јед-ну кроф-ну про-да сво-ју ду-шу ђа-во-лу

Пише: Вук Деветак

Доиста ми је жао ми је ако сте про-пу-сти-ли ону чу-ве-ну епи-зо-ду „По-ро-ди-це Симп-сон”, у ко-јој отац по-ро-ди-це, веч-но не-стр-пљи-ви Хо-мер, сто-ји пред ско-ро пра-зним фри-жи-де-ром и одан-де не-моћ-но од-ме-ра-ва пуф-на-сту кроф-ну — спре-ман да по-ну-ди сво-ју веч-ну ду-шу за је-дан ова-ко сла-стан за-ло-гај. „*Ду-ша је ду-ша, али је кроф-на, ипак, кроф-на!*
”, као у тран-су бун-ца наш те-ле-ви-зиј-ски ис-ку-ше-ник. И он-да, на-рав-но, у сласт про-гу-та ову фа-у-стов-ску кроф-ну. Па нек бу-де шта бу-де!

Та-ко исто и то-ли-ки ме-ђу на-шим са-вре-ме-ни-ци-ма сто-је, у стра-шној не-до-у-ми-ци, пред јед-ним ова-квим (са-да већ по-при-лич-но ис-пра-жње-ним) ге-те-ов-ским, хи-по-те-тич-ким фри-жи-де-ром. Све је ма-ње све-жих кроф-ни, све је ма-ње рас-по-ло-жи-вих по-ну-да, све је ма-ње ове љу-ба-зне раз-ме-не.

И мер-ка се, све она-ко, уз за-зу-би-це — хо-ће ли, мо-жда, пре-о-ста-ти та та-ко же-ље-на кроф-ни-ца, да је, ето, баш они по-је-ду. Не-стр-пљи-ви да из се-бе јед-ном за-у-век из-не-су тај ме-та-фи-зич-ки ви-шак, да га што пре ис-тре-су на већ пре-пу-њен ђа-во-лов тас. Јер, што ће њи-ма ту сад па не-ка „ду-ша”?! Ко-ме је још она уоп-ште по-треб-на?!

И оста-до-ше, за-то, то-ли-ки на-ши ју-на-ци ова-ко без ду-ше — али за-то са кроф-ном! Не баш са-свим си-ти — али за-то вр-ло ла-ки, она-ко ва-зду-ша-сто без-ду-шни! Баш као и не-сре-ћ-ни де-бељ-ко Хо-мер из цр-та-не се-ри-је о Симп-со-ни-ма. Прин-цип им је исти, све оста-ло су ни-јан-се!

Е, сад, упи-та-ће се не-ко, до-вољ-но на-и-ван: шта ту пред-ста-вља сим-бол „фри-жи-де-ра”?

И шта би би-ла „кроф-на”? Она за ко-ју се ова-ко спрем-но да-је соп-стве-на ду-ша.

И шта ће-мо са ду-шом? Па зар је за-и-ста баш то-ли-ко јеф-ти-на? Ма-кар да су две-три кроф-не, или не-што бар ма-ло ве-ће, ску-пље или ре-ђе од тог про-сто-ду-шног пар-че-та те-ста!

У то-ме и је-сте ствар! У до-бро-вољ-ној пре-да-ји ду-ше, у ње-ној са-свим сим-бо-лич-ној про-да-ји. Да се ја-сно ви-ди да су-шти-на ни-је у вред-но-сти ђа-вол-ске по-ну-де, већ у без-вред-но-сти по-ну-ђе-не ду-ше. По-пут не-ви-но-сти ко-је се тре-ба што пре ре-ши-ти, да не сме-та „у да-љем на-пре-до-ва-њу".

Про-да-јом ду-ше се, пре све-га, до-ка-зу-је соп-стве-на „пра-во-вер-ност". Спрем-ност на про-ме-не. Лич-ни (уисти-ну ре-форм-ски) став.

И не са-мо то. Ду-ша мо-ра да бу-де го-то-во по-кло-ње-на, што јеф-ти-ни-ја, ско-ро па бес-плат-на — да би се ти-ме не-дво-сми-сле-но по-ка-за-ла спон-та-на ја-чи-на же-ље за пот-пу-ним пре-о-бра-же-њем. Же-ље за јав-ним од-ри-ца-њем од све-га „су-ви-шног", све-га „не-функ-ци-о-нал-ног", све-га „ре-ак-ци-о-нар-ног", све-га „гу-бит-нич-ког"...

Фри-жи-дер је ту са-мо при-руч-ни сим-бол тех-но-ло-шке уто-пи-је — она-ко ге-о-ме-триј-ски мо-де-ран, она-ко та-јан-стве-но елек-три-чан, она-ко са-бла-сно бео.

Кроф-на је ра-ди-кал-ни сим-бол сва-ко-дне-ви-це — она-ко јед-но-став-на, она-ко обич-на, она-ко чул-на.

А *ду-ша* је, опет, пред-ста-вље-на као ана-хро-ни кич-сим-бол све-га су-ви-ше сло-же-ног, све-га су-ви-ше зах-тев-ног, све-га над-ре-ал-ног.

И уме-сто на-ше ста-рин-ске, ро-ман-тич-не ду-ше (ко-ја нас, од-у-век: успо-ра-ва, уозби-љу-је, кон-цен-три-ше, раз-не-жу-је), до-би-ја-мо сим-бо-лич-ну ула-зни-цу у са-вре-ме-ни (онај убр-за-ни, не-хај-ни, дис-пер-зив-ни, ци-нич-ни) свет. При-ма-мо (сво-јим до-бро-вољ-ним од-ри-ца-њем са-свим за-слу-же-ну) ула-зни-цу (од бр-зог те-ста, ис-пу-ње-ну јеф-ти-ном мар-ме-ла-дом). Да би је, од-мах за-тим, и лич-но по-је-ли, уни-шта-ва-ју-ћи ти-ме сва-ки до-каз да је у на-ма по-сто-ја-ло не-што та-ко „не-ко-рект-но", та-ко „де-сни-чар-ско" — као што је то ду-ша.

И све та-да би-ва по-ста-вље-но на сво-је ме-сто, у утро-бу све-моћ-не дру-штве-не ма-ши-не, ко-ја не по-зна-је од-сту-па-ње од стан-дар-да (ни за је-дан је-ди-ни

ми-ли-ме-тар, ни за је-дан је-ди-ни осмех, ни за јед-ну је-ди-ну су-ви-шну реч).

Све је на свом ме-сту, осим бол-ног осе-ћа-ња пра-зни-не. По-чи-ње не-у-те-шно при-зи-ва-ње из-гу-бље-не ду-ше. Јер се тек ње-ним гу-бит-ком по-чи-ње осе-ћа-ти ње-на пра-ва вред-ност. Тек ка-да се из-гу-би, она до-би-ја свој пу-ни сми-сао, истин-ску ме-ру сво-је не-про-це-њи-ве вред-но-сти.

Штавише, ка-да из-гу-би-мо ду-шу осе-ти-ће-мо да ви-ше ни-смо бе-смрт-ни, да је смрт по-ста-ла не-ми пра-ти-лац на-ше до-бро-вољ-не про-па-сти. Стра-шни све-док на-ше он-то-ло-шке из-да-је. Под-сет-ник про-па-сти на-ше пле-ме-ни-те ми-си-је ме-ђу љу-ди-ма, ме-ђу бра-ћом, ме-ђу са-бор-ци-ма.

„Хо-ме-ро-ва кроф-на”, не-слич-но слич-на Ју-ди-ној ке-си са 30 сребрњака, по-ста-је ова-ко мо-жда и онај нај-стра-шни-ји (чи-тај: нај-ко-мич-ни-ји) сим-бол на-шег стра-да-ња, на-ше не-под-но-шљи-во не-спрет-не Апо-ка-лип-се.

И у овом уда-ље-ном, из-о-па-че-ном од-је-ку не-гда-шњих ми-то-ва, ве-дро од-је-ку-је оно Хо-ме-ро-во: „Looks suspicious, but veeeeeery deliciosus.”

Под-се-ћа нас уз-вик овог вир-ту-ел-ног иди-о-та на мно-ге и не-из-бе-жне за-кључ-ке. Пре све-га на то што нам он сам, ди-рект-но, го-во-ри (и не слу-те-ћи ду-бо-ки сми-сао сво-јих ре-чи): да све што је за-и-ста уку-сно и угод-но, рас-ко-шно и слат-ко — нај-че-шће слу-ти бу-ду-ћу не-сре-ћу. Да све што је ола-ко и опу-ште-но, а сви-ма пре-по-руч-љи-во — нео-до-љи-во пред-о-се-ћа не-ко ве-ли-ко стра-да-ње.

Не-ма ла-ког, ни без-бол-ног пу-та. Као што не-ма ла-ког и без-бол-ног по-ро-ђа-ја. Ми-сте-ри-ја ини-ци-ја-ци-је по све-му под-се-ћа на тај-ну (по-нов-ног) ра-ђа-ња. Сви мо-ра-ју да, сво-јим ко-ра-ци-ма, от-пра-те траг сво-је лич-не, не-по-но-вљи-ве суд-би-не. Без по-пу-шта-ња, без прав-да-ња, без уз-да-ха.

А да би то би-ло мо-гу-ће, мо-ра-мо да у се-би, у свом ог-ње-ном ср-цу, са-чу-ва-мо сво-ју ду-шу. Јер је она за-пис-у-веч-но-сти све-га што нам је по-треб-но да (кад до-ђе вре-ме)

без-бед-но пре-ђе-мо на дру-гу оба-лу жи-во-та. Јер са-мо ду-ша зна име и осе-ћа об-лик на-шег ан-ђе-ла-чу-ва-ра, са-мо нам она по-ма-же да са-зна-мо ко смо, ода-кле смо до-шли и где иде-мо.

Ако *ду-шу* (у оп-ти-ци на-род-не му-дро-сти) ви-ди-мо као *ве-ру,* а *кроф-ну* као *ве-че-ру*, и ако не пад-не-мо у ис-ку-ше-ње да се „мо-ли-мо кроф-ни", је-ду-ћи ус-пут сво-ју ду-шу — та-да ће чи-та-ва ова при-ча по-но-во до-би-ти кла-си-чан оквир, а ми раз-лог да мно-го бо-ље и исти-ни-ти-је пре-по-зна-мо зна-чај и ве-ли-чи-ну оне не-про-ла-зне, не-пот-ку-пљи-ве вр-ли-не.

У то име, ка-жем вам да ни-ка-да и ни-ко-ме не да-је-те веч-но за про-ла-зно, исти-ну за лаж и ве-ли-ко за ма-ло!

Пре-кли-њем вас да ни-ко-ме и ни-ка-да не да-је-те сво-ју је-ди-ну и је-дин-стве-ну ду-шу: ни за кроф-ну, ни за сти-пен-ди-ју, ни за но-ви-нар-ску на-гра-ду, ни за стан, ни за сла-ву, ни за успех у жи-во-ту... ни-за-шта! **<**

(Јун 2005)

* Тамна страна моћи

** Симпатија за ђавола

*** „Изгледа сумњиво, али веееееееома укусно!"